

Noty biograficzne działaczy niepodległościowych

Antoni Adamek

Adamek Antoni (1895-1982), syn światłego rolnika z Chotynina, gmina Bolesławiec. Już jako uczeń gimnazjum w Wieluniu należał do Polskiej Organizacji Wojskowej (pseudonim „Znicz”), pełnił funkcję komendanta POW rejonu Bolesławiec. (Jego zwierzchnikiem był powiatowy komendant POW w Wieluniu Stefan Starzyński, późniejszy prezydent Warszawy). Adamek przygotował i przeprowadził w dniach 11-13 XI 1918 akcję rozbrojenia Niemców w tym rejonie, do czego wciągnął również uczestników konspiracji z powiatu kępińskiego, leżącego w zaborze pruskim. W 1920 Adamek walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. Za udział z bronią w ręku w walkach o wolność został odznaczony Krzyżem Niepodległości. W latach 1921-1928 ukończył studia rolnicze na Uniwersytecie Poznańskim. Do wybuchu II wojny światowej był zatrudniony w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu. Pracował jednocześnie społecznie w chłopskich organizacjach rolniczych i politycznych, utrzymywał stale kontakt z wsią rodzinną i szerzył tam oświatę rolniczą.

W czasie okupacji niemieckiej, poszukiwany przez gestapo, przebywał pod przybranym nazwiskiem w Lublinie, zatrudniony w Centrali Handlowej Spółdzielni Spożywców. Po wojnie do przejścia w stan spoczynku pracował w Ministerstwie Rolnictwa, jako starszy inspektor w dziale szkolnictwa rolniczego. Należał do różnych organizacji rolniczych (Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Rolnictwa, Związek Zawodowy Pracowników Rolnych, Polskie Zrzeszenie Plantatorów Roślin Włóknistych i inne). Został wielokrotnie odznaczony (Srebrny Krzyż Zasługi, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski). Został pochowany na cmentarzu w Bolesławcu¹.

Roman Weber

Weber Roman (1895-1959), mieszkaniec Bolesławca nad Prosną, rol-

¹ Źródła: Akta Parafii Rzymskokatolickiej w Bolesławcu; materiały przechowywane przez siostrzeńca Antoniego Wykrotę (legitymacje odznaczeń i przynależności do organizacji społecznych, odpis dyplomu ukończenia studiów); dokumenty przekazane przez Antoniego Adamka Towarzystwu Przyjaciół Bolesławca dotyczące działalności POW w rejonie Bolesławca; informacje Antoniego, Cecylii i Jadwigi Wykrotów; wspomnienia Marii i Floriana Rojków. Przep. F. R.

nik, działacz niepodległościowy. W okresie przed 1918 legionista, peowiak, organizator i komendant Polskiej Organizacji Wojskowej w gminie Bolesławiec. Przeprowadził w dniach 11-13 XI 1918 rozbrojenie Niemców w Bolesławcu i w Chróscinie. Aktywny współorganizator polskiej władzy administracyjnej w Bolesławcu oraz pomocy powstańcom śląskim. W 1920 brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej, za waleczność został odznaczony Krzyżem *Virtuti Militari*. W okresie międzywojennym działacz społeczny i polityczny (Straż Pożarna, Związek Strzelecki, Spółdzielnia Spożywców, Kasa Stefczyka, Sejmik Powiatowy, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem). Miał duży wpływ na kształtowanie się postaw obywatelskich współmieszkańców. Od pierwszej chwili okupacji (1 XI 1939) poszukiwany przez Niemców, śledzony przez agentów żandarmerii ukrywał się pod różnymi nazwiskami (Leon Wonczech, Roch Weterski) na terenie Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, pracując przeważnie jako rzeźnik w firmach niemieckich. Po wojnie wrócił do Bolesławca i zajął się głównie rolnictwem. Władze PRL uważały go za „obcego ideologicznie” i przed uroczystościami narodowymi przewidywały aresztowanie go. Jednak mieszkańcy Bolesławca darzyli go zaufaniem, czemu dali wyraz np. w jednomyślnym powołaniu go w 1947 roku na przewodniczącego Rady Nadzorczej Kasy Stefczyka, którą to funkcję pełnił niemal do śmierci w 1959².

Ks. Stanisław Nuszkiewicz

Nuszkiewicz Stanisław (żył na przełomie XIX i XX wieku), kapłan katolicki, proboszcz w parafiach wiejskich, działacz niepodległościowy, społecznik, patriota. Dążył do podniesienia poziomu moralnego, ekonomicznego i kulturalnego wsi przez organizowanie spółdzielczości, kas oszczędnościowo-pożyczkowych, rozwijanie rzemiosła polskiego, podnoszenie kultury ogólnej.

W Bolesławcu (1904-1919), miasteczku położonym w czasie zabórów przy granicy rosyjsko-pruskiej, szczególnie mocno opanowanym przez handel żydowski i przemysł zorganizował Spółdzielnię Spożywców „Społem”, Kasę Stefczyka, naukę rzemiosła koszykarskiego. Wzniósł dla wyżej wymienionych instytucji budynki. Gmach Kasy Stefczyka przystosowany był również do szerokiej działalności kul-

² Źródła: Akta Parafii Rzymskokatolickiej w Bolesławcu; dokumenty przechowywane przez siostrzenicę żony Romana Webera; akta przekazane Towarzystwu Przyjaciół Bolesławca przez Antoniego Adamka; informacje rodziny i Marii Rojek. Przep. F. R.

turalnej i długo spełniał tę funkcję (do 1968 roku), nadal mieści się w nim Bank Spółdzielczy. Ksiądz Stanisław Nuszkiewicz czuwał nad pracą i rozwojem tych placówek, przygotowywał kadry dla nich, uczył księgowości, sprowadzał instruktorów do nauki rzemiosła. Założył i prowadził bibliotekę parafialną z wartościowymi książkami. Po 1905 roku został ukarany przez władze carskie wysoką grzywną za odśpiewanie w kościele pieśni „Boże coś Polskę”. Po odzyskaniu niepodległości brał czynny udział w organizowaniu życia w nowej sytuacji, głosił kazania, przemówienia wzywające do jedności, do pracy i ofiar na rzecz młodego państwa.

Jego działalność miała duże znaczenie wychowawcze. Jej owoce widoczne były w życiu pokolenia, które walczyło o wolność, zagospodarowywało ją w czasie międzywojennym i godnie zachowywało się w okresie okupacji hitlerowskiej.